

บทที่ 2

ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ทฤษฎีการบริโภค เป็นการศึกษาถึงมูลค่าการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นได้รับอิทธิพลจากปัจจัยใดเป็นตัวกำหนด เช่น รายได้ รสนิยม ราคาสินค้า เป็นต้น ขณะที่เราไม่สามารถทราบได้ว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการบริโภคมากที่สุด และถ้าหากเราทราบว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลมากที่สุดจะทำให้เราสามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการบริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พรอุมาวงษา, 2547)

ก่อนทศวรรษที่ 1930 นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกได้มุ่งความสนใจไปในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและอัตราดอกเบี้ย มี John Maynard Keynes เป็นคนแรกที่ทำให้ความเห็นว่าการบริโภคผันแปรตามรายได้เป็นหลัก และการเพิ่มขึ้นของการบริโภคตามรายได้นั้นเพิ่มขึ้นในจำนวนที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ แนวคิดของ John Maynard Keynes ในเรื่องการบริโภคได้รับการขยายความเพิ่มเติมโดยนักเศรษฐศาสตร์รุ่นหลังๆ และได้เป็นที่รู้จักในนามของ สมมติฐานรายได้สัมบูรณ์ (the absolute income hypothesis) ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวความคิดของ John Maynard Keynes ในปี ค.ศ. 1936 การพัฒนาทฤษฎีการบริโภคได้กระทำกันมาอย่างต่อเนื่อง และยังให้ความสำคัญกับรายได้ว่าเป็นตัวกำหนดการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค ทฤษฎีการบริโภคของ John Maynard Keynes (ประพันธ์ เสวตนันท์, 2537) ได้แก่ สมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ (the relative income hypothesis) เสนอโดย James Duesenberry ในปี ค.ศ. 1949 สมมติฐานรายได้ถาวร (the permanent income hypothesis) เสนอโดย Milton Friedman ในปี ค.ศ. 1957 สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (life cycle hypothesis) เสนอโดย Albert Ando and Franco Modigliani ในปี ค.ศ. 1963

ปัจจัยที่มีผลต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน โดยพื้นฐานทั่วไปมีแนวการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการบริโภคอยู่ 4 ทฤษฎี คือ

2.1.1 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ (Absolute Income Theory of Consumption)

John Maynard Keynes (1936) ได้เขียนทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้สมบูรณ์ โดยอธิบายพฤติกรรมบริโภคโดยสรุปสาระสำคัญได้ว่า จากการวิเคราะห์ตามกฎจิตวิทยาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ พบว่า โดยทั่วไปบุคคลจะบริโภคเพิ่มขึ้นต่อเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นนั้นจะน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น และยังคงพบอีกว่าเมื่อระดับรายได้ของบุคคลสูงขึ้น บุคคลจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้ลดลง นั่นคือค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค (APC) ลดลง แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าระดับรายได้ต่ำลง บุคคลกลับจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้สูง หรือค่า APC สูง เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะ ณ ระดับรายได้ต่ำนั้น การจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวย่อมมีความสำคัญและจำเป็นเหนือกว่าการออม แสดงว่าบุคคลจะออมมากขึ้นก็ต่อเมื่อตัวเองและครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานได้รับการบำบัดอย่างเพียงพอแล้วเท่านั้น

ต่อมานักเศรษฐศาสตร์กลุ่มเคนส์ได้นำมาวิเคราะห์ขยายความออกไปเพื่ออธิบายฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นและระยะยาว เช่น Arthur Smithies (1945) ได้อธิบายว่า เส้นฟังก์ชันการบริโภคเลื่อนขึ้นไปทั้งเส้นได้ ด้วยเหตุผลหลายประการ เหตุผลหนึ่งอาจเกิดจากการอพยพของประชาชนจากชนบทมาสู่เมือง โดยสภาพแวดล้อมของเมืองทำให้คนที่อยู่ในเมืองมีสัดส่วนการบริโภคเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้สูงกว่าคนที่อาศัยในชนบท ดังนั้นการอพยพของผู้บริโภคจากชนบทมาสู่ตัวเมืองจึงมีแนวโน้มในการเพิ่มปริมาณการบริโภคเป็นส่วนรวม ทั้งๆ ที่รายได้ของประชาชนไม่ได้เพิ่มขึ้นแม้แต่น้อย การโฆษณาจึงเป็นอีกเหตุผลที่กระตุ้นให้มีการบริโภคมากขึ้น ทำให้ฟังก์ชันการบริโภคเลื่อนสูงขึ้น

James Tobin (1951) มีความเห็นว่า การที่เส้นฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้นเลื่อนสูงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ก็เพราะว่าประเทศชาติมีสินทรัพย์มากขึ้น ความหมายของคำว่า สินทรัพย์ (wealth) ของ James Tobin จำกัดเฉพาะสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง (liquid assets) เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร และพันธบัตรเงินฝาก เป็นต้น ถ้าสินทรัพย์สภาพคล่องเหล่านี้มีมูลค่าสูงขึ้นย่อมทำให้ประชาชนบริโภคมากขึ้น แต่ทั้งนี้ปัจจัยอื่นๆ ต้องไม่เปลี่ยนแปลง ในเมื่อสินทรัพย์และรายได้ต่างสูงขึ้น ทำให้ฟังก์ชันการบริโภคเลื่อนสูงขึ้น และเป็นเหตุผลเพียงพอที่จะอธิบายว่าทำไม APC จึงมีค่าค่อนข้างคงที่เมื่อเวลาผ่านไป

ภายใต้สมมติฐานรายได้สมบูรณ์นั้น การบริโภคถูกกำหนดโดยรายได้ที่ผู้บริโภคได้รับในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้นความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างการบริโภคและรายได้ตามทฤษฎีนี้จึงเป็น

ความสัมพันธ์ในระยะสั้น นัยหนึ่งข้อสรุปของสมมติฐานรายได้สัมพันธ์ตรงกับคุณสมบัติของเส้นฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น นั่นคือ ค่า APC จะลดลงเมื่อรายได้สูงขึ้น แต่ไม่ตรงกับคุณสมบัติของฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว เพราะในระยะยาวนั้น APC เกือบจะมีค่าคงที่หรือเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยเท่านั้น นักเศรษฐศาสตร์เคนส์ได้ให้เหตุผลหลายอย่างที่สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์เช่นนี้ได้ เช่น

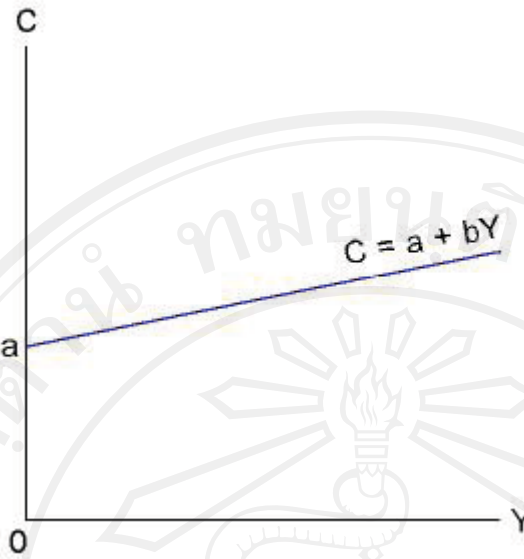
- ก) เมื่อประชาชนมีความร่ำรวยมากขึ้น จะมีแนวโน้มใช้จ่ายในการบริโภคในสัดส่วนที่สูงขึ้นกว่าเดิมในทุกระดับรายได้ นั่นคือ เส้นฟังก์ชันการบริโภคจะเลื่อนสูงขึ้น
- ข) ในระยะยาวนั้น จะมีการอพยพของประชาชนจากชนบทเข้ามาอยู่ในเมือง และโดยทั่วไปแล้วแนวโน้มการบริโภคของคนในเมืองมักสูงกว่าคนในชนบท ดังนั้นการเคลื่อนย้ายของประชากรจึงทำให้เส้นฟังก์ชันการบริโภคเลื่อนสูงขึ้น
- ค) ในระยะยาวนั้น สัดส่วนของคนสูงอายุในประชากรมีมากขึ้น และเนื่องจากการบริโภคต่อบุคคลของกลุ่มคนในวัยนี้ลดลงต่ำกว่ารายได้ต่อบุคคล ดังนั้นเส้นฟังก์ชันการบริโภคจึงมีแนวโน้มที่จะเลื่อนสูงขึ้น เมื่อจำนวนคนในกลุ่มผู้สูงอายุนี้ได้กลายเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้นของประชากรทั้งประเทศ
- ง) ในระยะยาวนั้น ได้มีสินค้าอุปโภคบริโภคเกิดขึ้นมากมาย และมีจำนวนมากขึ้นทุกทีซึ่งประชากรในฐานะผู้บริโภคได้รับแรงกระตุ้นจากการโฆษณาสินค้าว่า สินค้าที่เกิดขึ้นใหม่นั้นเป็นสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ดังนั้น ฟังก์ชันการบริโภคจึงเลื่อนสูงขึ้น ปัจจุบันเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้ฟังก์ชันการบริโภคเลื่อนสูงขึ้นทั้งสิ้น การบริโภคที่เพิ่มขึ้นตามเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และการบริโภคเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างจะคงที่ แม้ว่ารายได้จะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไปก็ตาม

ฉะนั้น เราสามารถนำมาเขียนความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภค และรายได้ในรูปของสมการการบริโภคระยะสั้น ได้ดังนี้

$$C = a + bY \quad ; a > 0 \text{ และ } 0 < b < 1$$

โดยที่ C = การบริโภคที่แท้จริง (real consumption expenditure)

Y = รายได้สุทธิที่แท้จริง (real disposable income)

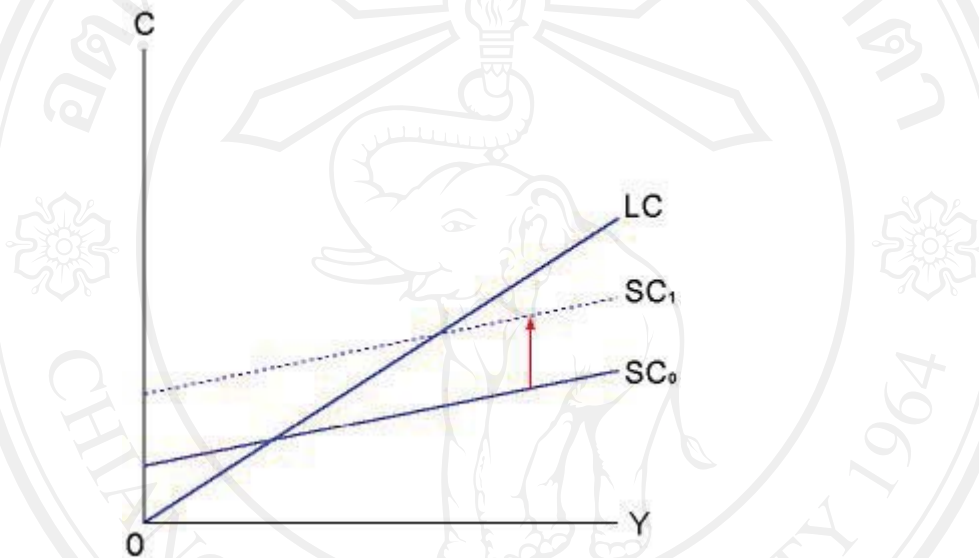
ภาพที่ 2.1 สมมติฐานรายได้สัมบูรณ์และฟังก์ชันการบริโภค

ดังนั้น จากสมมติฐานนี้แสดงว่า การบริโภคกับรายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และพฤติกรรมการบริโภคจะขึ้นอยู่กับส่วนที่ไม่สัมพันธ์กับรายได้ และส่วนที่เป็นรายได้เส้นลาดเอียงจากซ้ายไปขวามีค่าความชันเท่ากับ b เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นการบริโภคจะเพิ่มขึ้น และค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค (APC) จะลดลง โดยผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำจะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นสัดส่วนที่มากกว่ารายได้ ทำให้มีค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภคสูง ในขณะที่ผู้บริโภคที่มีรายได้สูงจะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้ ทำให้มีค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภคต่ำ

ต่อมา Simon Kuznets (1946) นักเศรษฐศาสตร์ชาวรัสเซีย แต่พำนักอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ช่วงเวลาของข้อมูลในการศึกษาที่ยาวนานขึ้น พบว่าในระยะยาวความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y เป็นความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนกัน (proportional relationship) โดยค่า APC โนม์เอียงที่จะมีค่าคงที่ นอกจากนี้ค่า APC ก็โน้มเอียงที่จะเท่ากับ MPC ด้วย

จากการที่ผลการศึกษาของ Kuznets ขัดแย้งกับแนวความคิดของ Keynes ทำให้นักเศรษฐศาสตร์คนอื่นๆ หันกลับไปพัฒนาทฤษฎีการบริโภคขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y ได้ดียิ่งขึ้น ในจำนวนนี้นักเศรษฐศาสตร์ที่นิยมตามแนวคิดของ Keynes ก็ได้พยายามหาเหตุผลมาสนับสนุนให้ทฤษฎีตามแนวคิดของ Keynes ยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kuznets อยู่ โดยเห็นว่าเส้นการบริโภคของ Keynes เป็นเส้นการบริโภคระยะสั้น ในขณะที่การศึกษาของ Kuznets เป็นเส้นการบริโภคระยะยาวที่ลากออกจากจุดกำเนิด ซึ่งใน

ระยะยาวนั้น เส้นการบริโภคระยะสั้นจะเลื่อนตัวสูงขึ้นไปจากตำแหน่งเดิมทั้งเส้น (shift) ทั้งนี้อาจเนื่องจากสาเหตุอื่นๆ เช่น การขยายตัวของชุมชนเมือง การพัฒนาทางการผลิตและการตลาดของสินค้าใหม่ๆ การสูงขึ้นของจำนวนและอายุของประชากร การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่สูงขึ้น ฯลฯ การเลื่อนสูงขึ้นของเส้นการบริโภคระยะสั้นนี้เองที่ทำให้ค่า APC ไม่ลดลงแม้ว่าระดับรายได้จะสูงขึ้น ในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y ตามเส้นการบริโภคระยะยาวจะทำให้ค่า APC เท่ากับ MPC ด้วย แสดงได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 เส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาว

LC = เส้นการบริโภคระยะยาว

SC = เส้นการบริโภคระยะสั้น

2.1.2 ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory of Consumption)

Jame S. Duesenbery (1949) ได้พัฒนาทฤษฎีการบริโภคโดยมองว่าการบริโภคไม่ได้มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้สัมบูรณ์เท่านั้น แต่จะมีความสัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบกับบุคคลอื่นด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคในปัจจุบันที่สำคัญคือ รายได้เปรียบเทียบ โดยมีข้อสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ 2 ลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค คือ

ลักษณะที่ 1 ผู้บริโภคจะสนใจมองรายได้เปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ในสังคมหรือเพื่อนบ้าน กล่าวคือ ผู้บริโภคจะพยายามรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้ใกล้เคียงกับมาตรฐานเกณฑ์เฉลี่ยของสังคม หรือเพื่อนบ้าน ดังนั้น เมื่อบุคคลมีรายได้เปรียบเทียبت่ำกว่าระดับรายได้เฉลี่ยของสังคม มีแนวโน้มว่าเขาจะใช้จ่ายบริโภคค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับรายได้ของเขา ทำให้ค่า APC

ค่อนข้างสูง แสดงว่าฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น $APC > MPC$ และในระยะยาวเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นเขาจะเพิ่มการบริโภคในสัดส่วนที่คงที่ (ค่า APC คงที่) เพื่อรักษาระดับการบริโภคให้ใกล้เคียงกับเพื่อนบ้านในสังคม

ลักษณะที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคในปัจจุบันที่สำคัญ คือระดับการบริโภคในงวดเวลาก่อนๆ โดยผู้บริโภคมพยายามจะรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้สูงเท่าที่เคยมีในช่วงที่ผ่านมา คือครัวเรือนที่มีระดับการบริโภคสูงอยู่ระดับหนึ่งแล้ว การที่จะลดระดับการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิมจะเป็นการยากกว่าการลดสัดส่วนของการออมต่อรายได้

2.1.3 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Permanent Income Theory of Consumption)

Milton Friedman ได้พัฒนาหลักการสมมติฐานรายได้ถาวรขึ้นในปี ค.ศ. 1957 มีสาระสำคัญคล้ายกับแนวคิดรายได้โดยเปรียบเทียบ ในแง่ที่ว่า การบริโภคในปัจจุบันขึ้นอยู่กับสิ่งที่เป็นมากกว่ารายได้ปัจจุบันเช่นกัน นั่นคือ การบริโภคในช่วงเวลาใดนอกจากจะขึ้นอยู่กับรายได้ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นแล้ว ยังขึ้นอยู่กับรายได้ในอนาคตที่ผู้บริโภคราค่าว่าจะได้รับอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น ถ้าครอบครัวหนึ่งได้รับรายได้ปัจจุบันน้อยกว่ารายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต ครอบครัวนั้นมีแนวโน้มจะบริโภคเพิ่มขึ้นมากกว่ากำลังซื้อที่เกิดจากรายได้ปัจจุบันแน่นอน เป็นต้น กล่าวคือในปัจจุบันการใช้จ่ายในการบริโภคนั้น ไม่จำเป็นจะต้องผูกพันกับรายได้ในปัจจุบัน ตรงกันข้ามที่ผู้บริโภคราค่าจะใช้จ่ายที่จะได้ในอนาคตโดยการกู้ยืม และยอมเสียดอกเบี้ย ดังนั้นข้อจำกัดของการบริโภคในปัจจุบันคือ ค่าปัจจุบันของรายได้ที่คาดว่าจะได้ในอนาคต

Friedman ได้ตั้งข้อสมมติว่า ผู้บริโภคแต่ละคนต้องการให้การบริโภคของตนเป็นส่วนหนึ่งของรายได้ถาวร การบริโภคนี้คือ การบริโภคแบบถาวร จะสังเกตได้ว่า รายได้ทั้งหมดในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ประกอบขึ้นจากรายได้ 2 ส่วน ส่วนแรกคือ รายได้ถาวร (permanent income) และส่วนที่สองคือรายได้แบบชั่วคราว (transitory income) ในทำนองเดียวกัน การบริโภคทั้งหมดในช่วงเวลาใดๆ ย่อมแบ่งออกเป็น 2 ส่วนเช่นกัน คือ การบริโภคอย่างถาวร (permanent consumption) และการบริโภคเพียงชั่วคราว (transitory consumption)

Friedman ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ได้แก่

1. Y_p และ Y_t
2. C_p และ C_t
3. Y_p และ C_t

ในประการแรก Milton Friedman มีสมมติฐานว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ถาวร (Y_p) และรายได้ชั่วครั้งคราว (Y_c) ค่า Y_c มีสภาพคล้ายค่าความผันแปรรอบๆ ค่า Y_p เท่านั้น ในทำนองเดียวกัน ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคถาวร (C_p) และการบริโภคชั่วครั้งคราว (C_c) ค่า C_c เป็นอิสระจากค่า C_p และประการสุดท้ายไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคชั่วครั้งคราวและรายได้ชั่วครั้งคราว นัยหนึ่งก็คือ Y_c จะไม่ทำให้เกิด C_c จึงมีนัยว่า ค่าความโน้มเอียงในการบริโภค (MPC) ของ Y_c เท่ากับ 0 ซึ่งสมมติฐานประการสุดท้ายนี้ ดูเหมือนจะมีเหตุผลไม่ชัดเจนนัก เช่น ครอบครัวหนึ่งได้รับรายได้ผ่านมือโดยไม่ได้คาดหมายจำนวนหนึ่ง ตามสมมติฐานครอบครัวนี้จะยังคงมีการบริโภคเป็นปรกติวิสัย ไม่มีการเพิ่มการบริโภค เพราะการบริโภคจะเปลี่ยนแปลงตามรายได้ถาวรเท่านั้น รายได้พิเศษจำนวนนี้จะถูกเก็บออมไว้ ในระยะต่อมาถ้าครอบครัวนี้โชคร้ายทำให้รายได้ถาวรขาดมือไป ครอบครัวนี้ก็จะไม่ยอมลดการบริโภคลง แต่จะลดมูลค่าการออมที่เป็นปรกติลงไปแทน

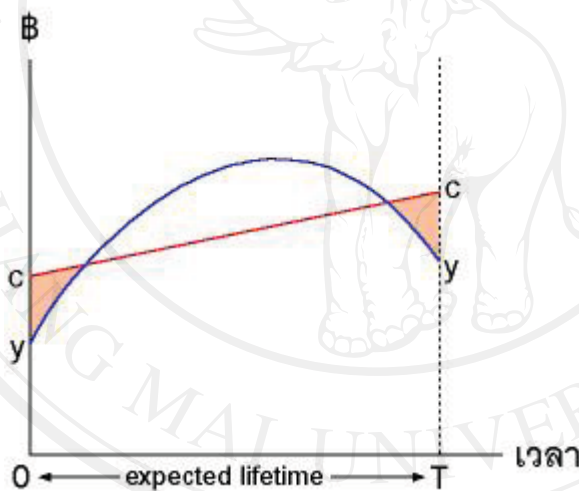
Friedman อธิบายว่า การใช้จ่ายซื้อสินค้าที่มีลักษณะเป็นสินค้าถาวร (durable goods) ไม่ถือว่าเป็นการบริโภค แต่เป็นการลงทุนของผู้บริโภค เหตุผลก็คือ สินค้าถาวรเหล่านั้นไม่ได้ถูกบริโภคในปีที่ซื้อ แต่สินค้าถาวรทยอยให้บริการแก่ผู้ซื้อเป็นเวลานานหลายปี ถ้าจะให้ถูกต้องจริงๆ ต้องคิดในแง่การบริโภคบริการจากสินค้าถาวรจึงจะถูกต้อง ซึ่งถ้าคิดในแง่นี้แล้วการกำหนดให้ค่า MPC ของรายได้ชั่วครั้งคราวเท่ากับศูนย์ น่าจะมีเหตุผลมากกว่า

สมมติฐานทั้งสามข้อนี้เป็นพื้นฐานการวางแผนการบริโภคของผู้บริโภค ซึ่งผันแปรไปตามรายได้ถาวร การบริโภคถาวรเป็นสัดส่วนกับรายได้ถาวรเท่ากับว่าสมมติฐานรายได้ถาวร (permanent income hypothesis) กำหนดให้ความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างการบริโภคและรายได้เป็นฟังก์ชันการบริโภคในระยะยาว (long-run consumption function) ส่วนฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น เป็นความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างรายได้ชั่วครั้งคราวและการบริโภคชั่วครั้งคราว

สรุปได้ว่า ฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นตามสมมติฐานรายได้ถาวรนั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคที่เกิดขึ้นจริง และรายได้ที่เกิดขึ้นจริง ส่วนฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคถาวร และรายได้ถาวร

2.1.4 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ตลอดวงจรชีวิต (The Life Cycle Hypothesis Theory of Consumption)

เป็นทฤษฎีตามแนวความคิดของ Albert Ando และ Franco Modigliani (1963) กล่าวว่า ช่วงชีวิตของผู้บริโภคแต่ละคนจะมีกระแสรายได้ค่อนข้างต่ำในช่วงเริ่มต้นและบั้นปลายเมื่อเทียบกับตอนกลางของชีวิต ทั้งนี้เพราะตอนเริ่มต้นของชีวิตจะมีประสบการณ์น้อยและตอนบั้นปลายของชีวิตประสิทธิภาพการทำงานย่อมต่ำลง ส่วนการบริโภคจะคงที่และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยและการบริโภคของบุคคลขณะใดขณะหนึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น แต่ขึ้นอยู่กับรายได้ทั้งหมดที่เขาได้รับตลอดช่วงชีวิตที่เขาทำงาน จำนวนปีที่ทำงาน และจำนวนปีที่เขาคาดว่าจะมีชีวิตอยู่ ดังนั้น การที่บุคคลทำการออมทรัพย์ ก็เพื่อเก็บเงินเงินออมนั้นไว้ใช้บริโภคเมื่อยามชราและต้องออกจากงานเป็นสำคัญ

ภาพที่ 2.3 การบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ตลอดวงจรชีวิต

จะเห็นว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้ง การกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยจึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้น yy' ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัยโดยมีลักษณะของการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้น cc' เมื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างเส้น yy' และ cc' แล้ว จะพบว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประพฤติดนเป็นผู้ออกหนี้ ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดใช้หนี้เดิมได้ และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิต นั่นคือ ครวเรือนที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นบุคคล

อายุน้อยหรืออยู่ในวัยสูงอายุมักมีค่า APC (average propensity to consume : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) สูง ในขณะที่ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นบุคคลในวัยกลางคนจะมีค่า APC ต่ำ ถ้าหากพิจารณาในแง่ของการตัดสินใจเพื่อการบริโภคของครัวเรือนแล้ว ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับมูลค่าปัจจุบันในงวดเวลานั้นของกระแสรายได้ตลอดช่วงชีวิตซึ่งเป็นค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับรายได้คาดคะเนตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของครัวเรือน

จากทฤษฎีการบริโภคทั้งหมดที่อธิบายมาแล้ว พบว่า ปัจจัยที่นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อการบริโภคก็คือ รายได้ แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในแนวความคิดของรายได้ว่าเป็นรายได้ประเภทไหน แต่ข้อสรุปส่วนใหญ่ก็คือการบริโภคจะถูกกำหนดโดยรายได้เป็นสำคัญ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิภาภรณ์ สกุลมณีฤทธิ์ (2526) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของเกษตรกรใน 4 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัดนครพนม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ และชัยภูมิ โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับรายละเอียดของการบริโภค แบบแผนในการบริโภค และฟังก์ชันการบริโภคของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือนเกษตรกรทั้ง 14 ประเภทมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับรายได้ต่อปี กล่าวคือค่าใช้จ่ายในการบริโภคจะสูงขึ้นเมื่อเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และพบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้เกษตรกร ถูกใช้จ่ายไปในการบริโภคสินค้าที่จำเป็นซึ่งได้แก่ ข้าว อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สำหรับปัจจัยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรไม่นัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ยกเว้นประเภทข้าว และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนระหว่างการใช้จ่าย การบริโภคกับรายได้ต่อปีของเกษตรกร หรือค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ยจะมีค่าลดลงเมื่อเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการบริโภคและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการบริโภค ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการบริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร และ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรมีนัยสำคัญทางสถิติส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการบริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกรมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ปัจจัยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการบริโภคทั้งหมด ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการบริโภคและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการบริโภค จะถูกกำหนดโดยรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

มงคล ดอนขวา (2529) ได้ทำการศึกษาแบบอย่างการใช้จ่ายในการบริโภคของแรงงานไทย ในภาคอีสานที่เคยไปทำงานต่างประเทศ กรณีศึกษาอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น และอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี การศึกษามีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก มุ่งศึกษาแบบอย่างการใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือนแรงงานที่เคยทำงานต่างประเทศ ประการที่สอง ศึกษาสภาพการจ้างงานของแรงงานที่กลับมาจากทำงานต่างประเทศ ทั้งนี้การศึกษาดังกล่าว จำแนกการใช้จ่ายในการบริโภคออกเป็น 3 ประการ คือ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจจากการใช้จ่าย ประกอบด้วย สินค้าบริโภค และสินค้าทุน จำแนกตามลักษณะความจำเป็นในการบริโภค ประกอบด้วย สินค้าจำเป็นและสินค้าฟุ่มเฟือย และจำแนกตามลักษณะความคงทนของสินค้า ประกอบด้วย สินค้าคงทน สินค้าไม่คงทนและบริการ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีคำนวณและเปรียบเทียบสัดส่วนเป็นร้อยละ และวิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย

ผลการศึกษาพบว่า การใช้จ่ายบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือน เมื่อจำแนกตามลักษณะการใช้จ่ายบริโภคทั้ง 3 ประเภท มีดังนี้ ครัวเรือนตัวอย่างใช้จ่ายเพื่อบริโภคสินค้าน้อยกว่าบริโภคต้นทุน ใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสินค้าจำเป็นมากกว่าสินค้าฟุ่มเฟือย และใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสินค้าคงทนมากกว่าบริโภคสินค้าไม่คงทน นอกจากนั้นผลการศึกษายังแสดงให้เห็นถึงผู้ที่กลับมาจากทำงานต่างประเทศมีแบบอย่างการใช้จ่ายบริโภคเป็นไปในทิศทางที่น่าจะทำให้เกิดผลดีต่อการผลิตและการบริโภคในอนาคต

พรชัย วงศ์ชัยสุวัฒน์ (2533) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รายได้และรายจ่ายของพนักงานธนาคารออมสิน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างรายได้และรายจ่ายของพนักงานธนาคารออมสินและศึกษาเปรียบเทียบว่ามีความสมดุลย์กันหรือไม่ รวมทั้งศึกษาถึงการกระจายรายได้ของครัวเรือนของพนักงานในระดับต่างๆ โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 484 คน จากประชากรทั้งหมด 7,260 คน

สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ พนักงานธนาคารออมสินส่วนใหญ่มีรายได้เป็นรูปเงินเดือน แต่มีพนักงานบางระดับที่มีรายได้พิเศษนอกเหนือจากรายได้ในรูปเงินเดือน คือ พนักงานที่มีระดับเงินเดือน 20,000 บาทขึ้นไป ซึ่งมีรายได้ส่วนตัวมากกว่าพนักงานระดับอื่นๆ มาก คือมีรายได้ในรูปเงินเดือนเพียงร้อยละ 65.5 ของรายได้ที่ตนได้รับ และในการวัดการกระจายรายได้ของพนักงานธนาคารออมสิน ผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีไนท์เท่ากับ 0.235373 ในด้านรายจ่ายของพนักงานธนาคารออมสิน โดยเฉลี่ย คือ ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม และค่าเครื่องแต่งตัว ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพาหนะ ค่ารักษาพยาบาล ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ จ่ายให้บิดามารดาและให้ผู้มีอุปการะ ค่าลูกจ้าง ค่าใช้จ่ายในการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการบันเทิง ค่าผ่อนส่งสิ่งของเครื่องใช้ ค่าผ่อนชำระเงินกู้และอื่นๆ ปรากฏว่า พนักงานมีรายจ่ายสูงต่ำตามชั้นของรายได้

ยกเว้น พนักงานที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท มีรายได้น้อยกว่าพนักงานที่มีรายได้ 15,000 - 20,000 บาท ที่มีรายจ่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 23.2 เป็นค่าผ่อนชำระเงินกู้และร้อยละ 20.5 เป็นค่าอาหาร เมื่อนำรายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อบุคคลเปรียบเทียบกัน พบว่า พนักงานระดับรายได้ 2,000-6,000 บาท และ 6,000-10,000 บาท มีรายจ่ายส่วนเกิน แต่พนักงานในระดับรายได้อื่นๆ มีรายได้ส่วนเกิน และได้นำมาเป็นเงินออมในวิธีต่างๆ

เยาวเรศ เขาวนพูนผล (2536) ได้ศึกษาถึงการบริโภคอาหารนอกบ้านของครัวเรือน ผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยแบ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ศึกษาแบบอย่างการใช้จ่ายบริโภคอาหารนอกบ้านของครัวเรือน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายบริโภคอาหารนอกบ้านกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบ OLS

ผลการศึกษาซึ่งแบ่งการใช้จ่ายการบริโภคอาหารนอกบ้านออกเป็นของหัวหน้าครัวเรือน และของทั้งครัวเรือน พบว่า การบริโภคอาหารนอกบ้านของหัวหน้าครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 10.4 ของรายได้ต่อสัปดาห์ของครัวเรือน และการบริโภคอาหารนอกบ้านของทั้งครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 15.2 ของรายได้ต่อสัปดาห์ของครัวเรือน ในขณะที่ปัจจัยที่กระทบต่อการบริโภคอาหารนอกบ้านของหัวหน้าครัวเรือนมากที่สุด คือ รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน

ขณะที่การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคอาหารนอกบ้านของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกๆ ครัวเรือนตัวอย่าง ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนต้องเลี้ยงดู และรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน โดยที่ตัวแปรสมาชิกในครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนต้องเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคอาหารนอกบ้านของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนตัวแปรรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคอาหารนอกบ้านของหัวหน้าครัวเรือน

ลุมนา ตั้งจิตวิสุทธิ (2541) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อบริโภคเนื้อสัตว์ของครัวเรือน ซึ่งเน้นศึกษาเฉพาะกรณี เนื้อหมู เนื้อวัว และเนื้อไก่ โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในปี พ.ศ. 2533 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ การวิเคราะห์ได้พิจารณาถึงปัจจัยด้านสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการบริโภคเนื้อสัตว์ของครัวเรือน ได้แก่ ลักษณะชุมชน ภูมิภาค จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน และพิจารณาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับรายได้ และค่าใช้จ่าย การประมาณสมการสัดส่วนค่าใช้จ่ายเนื้อสัตว์จะใช้แบบจำลองตามรูปสมการของ Engel Curve โดยแยกวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวอย่างออกเป็นภาพรวมทั้งประเทศ เขตเมือง และเขตชนบท ซึ่งจะใช้เทคนิคกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least squares: OLS) ในการประมาณการ แล้วนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ไปคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายต่อรายได้ อีกทอดหนึ่ง

ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติแสดงให้เห็นว่าค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศสำหรับการบริโภคเนื้อหมู เนื้อไก่และเนื้อวัว เท่ากับ 0.91, 1.26 และ 1.18 ตามลำดับ แสดงว่าโดยภาพรวมแล้วเนื้อหมูเป็นสินค้าจำเป็น ส่วนเนื้อไก่และเนื้อวัวจัดเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย และถ้าทำการเปรียบเทียบค่าความยืดหยุ่นระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท พบว่าครัวเรือนในเขตชนบทมีการตอบสนองต่อรายได้ในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเนื้อสัตว์มากกว่าครัวเรือนในเขตเมือง ครัวเรือนในเขตเมืองมีค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ในการใช้จ่ายเนื้อไก่สูงกว่าเนื้อหมูและเนื้อวัวตามลำดับ (0.87, 0.73 และ 0.65) ส่วนครัวเรือน

ในเขตชนบทมีค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ในการบริโภคเนื้อไก่สูงกว่าเนื้อวัวและเนื้อหมูตามลำดับ (2.01, 1.94 และ 1.20) และเนื้อสัตว์ถือได้ว่าเป็นสินค้าจำเป็นสำหรับครัวเรือนในเขตเมือง แต่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือยสำหรับครัวเรือนในเขตชนบท

รณรงค์ ไชยสมบัติ (2545) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือนภาคเหนือตอนบนและจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลitudinal จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในภาคเหนือตอนบนและจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2539 ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจและ ปี พ.ศ. 2543 หลังวิกฤตเศรษฐกิจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์สมการถดถอย (regression analysis) วิธี ordinary least square (OLS)

ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่หลังทำการทดสอบพบว่า ค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) ก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนและอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีการเปลี่ยนแปลงในทางลดลง ประกอบกับรายได้เฉลี่ยและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ที่ลดลงเป็นผลกระทบที่เกิดจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งแสดงว่าแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยผันแปรต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

พรอุมา วงษา (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดลำปางก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดลำปาง และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลitudinal จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจ

และสังคมของครัวเรือนในจังหวัดลำปาง ปี พ.ศ. 2539 ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ และปี พ.ศ. 2541 หลังวิกฤตเศรษฐกิจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์สมการถดถอย (regression analysis) วิธี ordinary least square (OLS)

ผลการศึกษาเมื่อทำการทดสอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือน (structural change test) พบว่า ค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) ของครัวเรือนจังหวัดลำปางก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกันพอสมควรและมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ค่า MPC มีค่าระหว่าง 0.232 ถึง 0.254 ขณะที่หลังวิกฤตเศรษฐกิจ ค่า MPC อยู่ระหว่าง 0.127 และ 0.155 ดังนั้น จากค่า MPC ของครัวเรือนในจังหวัดลำปางที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางลดลงประกอบกับรายได้เฉลี่ยและค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดลำปางที่ลดลงเป็นผลกระทบที่เกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือนจังหวัดลำปาง ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (ปี พ.ศ. 2539) และหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (ปี พ.ศ. 2541) พบว่าปัจจัยทางด้านเขตที่อยู่อาศัย อายุของหัวหน้าครัวเรือน ขนาดครัวเรือน การเป็นเจ้าของที่ดิน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนและเพศของหัวหน้าครัวเรือน มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันกับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดลำปาง ทั้งก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ขึ้นไป สำหรับปัจจัยทางด้านอายุ เพศ และการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปิยนุช ตู่แก้ว (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริโภคและการออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์หลักสามประการ คือประการแรกเพื่อประมาณการค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการออมของครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัดเชียงราย ประการที่สองเพื่อประมาณการค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย และประการสุดท้ายเพื่อศึกษารูปแบบการบริโภคและการออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย โดยการประมาณค่าใช้จ่ายและเงินออมของครัวเรือนทั้งหมด ใช้ข้อมูลมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดและค่าใช้จ่ายรวมของครัวเรือนเป็นข้อมูลทุติยภูมิรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ถึง 2547 และประมาณการโดยใช้สมการถดถอย ส่วนการประมาณการค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและเงินออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงรายใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการออกแบบสอบถามครัวเรือนทั้งหมด 624 ครัวเรือน ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลของจังหวัดเชียงราย ประมาณการโดยใช้สมการถดถอย โดยมีปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวอธิบาย คือ รายได้ของครัวเรือน นอกจากนั้นแล้วยังนำเอาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย จำนวนผู้พึ่งพิง ทรัพย์สินสุทธิ เป็นปัจจัยอธิบายอื่นๆ และใช้ตัวแปรหุ่นเป็นตัวแปรอธิบายความแตกต่าง

ระหว่างครัวเรือนในเขตและนอกเขตเทศบาล สำหรับการศึกษารูปแบบการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค และการออมใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 624 ครัวเรือน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษารูปแบบการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัด เชียงรายพบว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดมีความสัมพันธ์โดยตรงกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของ ครัวเรือนทั้งหมด ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัดเชียงราย มีมูลค่ากว่าสี่ หมื่นล้านบาทต่อปี ค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายเพื่อการบริโภคมีค่าเท่ากับ 0.905 สำหรับการ ประเมินการมูลค่าการออมของครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัดเชียงรายโดยสมการถดถอย พบว่า มูลค่า ผลิตภัณฑ์จังหวัดไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของจังหวัด

สำหรับการประเมินการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย พบว่า ครัวเรือนในจังหวัดเชียงรายมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเฉลี่ย 99,457 บาทต่อปี ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัว กำหนดการใช้จ่ายเพื่อบริโภคของครัวเรือนคือ รายได้ของครัวเรือน รองลงมาคือจำนวนผู้พึ่งพิง โดยที่ค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้ายของครัวเรือนคือ 0.904 และถ้าจำนวนผู้พึ่งพิง เพิ่มขึ้น 1 คน ครัวเรือนจะมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น 3,239 บาท นอกจากนั้นแล้ว ครัวเรือนในเขตเทศบาลจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมกกว่าครัวเรือนนอกเขตเทศบาล 2,493 บาท ในการประเมินการมูลค่า การออมนั้นพบว่า ครัวเรือนในจังหวัดเชียงรายมี การออมโดยเฉลี่ย 8,283 บาทต่อปี ปัจจัยที่เป็นตัว กำหนดการออมของครัวเรือนคือ รายได้ของครัวเรือนและจำนวนผู้พึ่งพิงโดยที่ค่าความโน้มเอียง การออมหน่วยสุดท้ายของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย คือ 0.100 และถ้าจำนวนผู้พึ่งพิงเพิ่มขึ้น 1 คน ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 3,380 บาท ครัวเรือนในเขตเทศบาลมีจำนวน เงินออมน้อยกว่า ครัวเรือนนอกเขตเทศบาลอยู่ 3,366 บาท

ผลการศึกษารูปแบบการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ ของครัวเรือน คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด ครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงจะมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ การเดินทางและค่าบริการสื่อสาร และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคมากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ ครัวเรือนในเขต เทศบาลมีค่าใช้จ่ายเพื่อศึกษามากกว่าครัวเรือนนอกเขตเทศบาล สำหรับรูปแบบการออม พบว่า ครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงและปานกลางส่วนใหญ่ทำการออมในรูปแบบเงินฝากในสถาบันการเงิน โดยฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ หรือกับกองทุนอื่นๆ ในขณะที่ครัวเรือนที่มีระดับรายได้ต่ำส่วนใหญ่มีการออมเงินในรูปแบบการเล่นแชร์ หรือการออกเงินกู้